

**T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ**

**F.DÜRRENMATT'IN FİZİKÇİLER OYUNUNDAKİ
NEWTON KARAKTERİNİN OYUNCU HAZIRLIK
SÜRECİNİN STANİSLAVSKİ METODU AÇISINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ: BİR VAKA ÇALIŞMASI**

Yüksek Lisans Tezi

ÇAĞDAŞ UMUT TANYOLU

İSTANBUL, 2009

**T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ**

**SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLERİ OYUNCULUK PROGRAMI**

**F.DÜRREMATT'IN FİZİKÇİLER OYUNUNDAKİ
NEWTON KARAKTERİNİN OYUNCU HAZIRLIK
SÜRECİNİN STANİSLAVSKİ METODU AÇISINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ: BİR VAKA ÇALIŞMASI**

Yüksek Lisans Tezi

ÇAĞDAŞ UMUT TANYOLU

Tez Danışmanı: ÖĞR. GÖR. ZURAB SIKHARULIDZE

İSTANBUL, 2009

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLERİ OYUNCULUK PROGRAMI

Tezin Adı: F. Durrenmatt'ın Fizikçiler oyunundaki Newton karakterinin oyuncu hazırlık sürecinin Stanislavski metodu açısından değerlendirilmesi: Bir vaka çalışması.

Öğrencinin Adı Soyadı: Çağdaş Umut Tanyolu

Tez Savunma Tarihi: 25.05.2009

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğu Enstitümüz tarafından onaylanmıştır.

Prof. Dr. Selime SEZGİN

Enstitü Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğunu onaylarım.

Öğr. Gör. Zurab SIKHARULIDZE

Program Koordinatörü

Bu Tez tarafımızca okunmuş, nitelik ve içerik açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak yeterli görülmüş ve kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Öğr. Gör. Zurab SIKHARULIDZE

Doç. Dr. Melih Zafer ARICAN

Öğr. Gör. Tamar KHORAVA

İmzalar

ÖZET

F.DURRENMANT'IN FİZİKÇİLER OYUNUNDAKİ NEWTON KARAKTERİNİN OYUNCU HAZIRLIK SÜRECİNİN STANİSLAVSKİ METODU AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ: BİR VAKA ÇALIŞMASI

Tanyolu, Çağdaş Umut

İleri Oyunculuk Programı

Tez Danışmanı: Öğr. Gör. Zurab Sıkharulidze

Mayıs 2009, 44 Sayfa

Defli'de Apollon tapınağı; üzerinde masum bir yazı : 'Kendini tanı'. İşte aktörlük sanatının kavramsal temeli.

Tüm bu araştırma boyunca bir sürü terimle karşılaşılacak, yapılması gereken bir sürü aşama görülecektir. İdea, üstün amaç, amaçlar, istekler, coşku belleği... Bunları kusursuz bir şekilde araştırmak, yazarı ve rejisörü anlamak bir aktörün ödevidir. Hepsi de Stanislavski'nin bahsettiği 'rolü yaşama' için yapılmalıdır ve yapılmak zorundadır. Bunlara rağmen bir aktörün esas görevi nihayetinde "yapmak"!

İşte bu metin okuması boyunca görülecekler; bir aktörün sahnede rolü yaşamak için sırayla yapması gerekenlerdir. Rolün fiziksel eylem analizini yapmak, bunları kanıtlamak, sihirli eğerler aracılığıyla doğru soruları, doğru sırada sormak ilk adımdır. Rolün dokusunu oluşturan duyguları kendinde keşfetmek, onun çizgisi içerisinde kendini tahlil etmek ve bulunanları eyleme dökmek yani kendini tanımak ise ikinci aşamadır. Bu aşamalar çalışma boyunca F. Durrenmatt'ın 'Fizikçiler' adlı oyunu çerçevesinde gerçekleştirilecek ve 'Newton' karakteri üzerinde uygulanacaktır.

Tüm bunlardan sonra sahneye çıkacak rol iyi de olabilir kötü de, çirkin de olabilir güzel de ancak doğru olacağına şüphe yoktur.

Anahtar kelimeler: Eğer, kendini tanı, amaç, kışkırtmak.

ABSTRACT

AN EVALUATION OF THE PREPARATION OF THE ACTOR FOR THE CHARACTER NEWTON IN THE PLAY PHYSICIANS OF F.DURRENMANT IN TERMS OF STANISLAVSKI METHOD

Tanyolu, Çağdaş Umut

Advanced Acting Program

Supervisor: Lecturer Zurab Sikharulidze

May 2009, 44 Page

“Know yourself” is; an innocent motto written over the portico of one of the temples of the oracle of Apollo at Delphi. Here is the conceptual basis of acting.

A lot of terms and many steps to be done are encountered in this written form of this thesis. Idea, superior goal, aims, wishes, emotional memory... It is the duty of an actor to accomplish a comprehensive study on these concepts and to understand the author as well as the director. All the as called activities should be done and considered as “living through” addressed by Stanislavski. Eventually “to-do” is the principle duty of an actor!

In this study what an actor needs to follow orderly to live the acting in scene is seen. The first step is to analyze the physical action of the acting, to prove the results of analysis and to ask accurate consecutive questions by means of magical “if”s. Exploring the emotion which constitute the texture of acting in your mood, analyzing yourself within its own ruling and then making action, i.e. “knowing yourself” is the next step. In this study the steps are methodically shown in the frame of play “Physicians” by F. Durrenmatt and applied on the character “Newton”.

The performance to be appeared in scene would be good, bad or ugly but there is no doubt it is true.

Keywords: If, know yourself, aim,

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ	1
2. ARAŞTIRMA MODELİ.....	3
2.1 AMAÇ	3
2.2 PROBLEM	3
2.3 METOD.....	4
2.4 KAPSAM	4
2.5 KISITLIKLAR.....	4
3. BİR ROLE HAZIRLANIRKEN AKTÖR HANGİ ÖN AŞAMALARI YERİNE GETİRMELDİR?	6
3.1 YAZARA DAİR	6
3.2 FABEL	6
3.3 METİN İNCELENMESİ: ANAFİKİR(İDEA-TÜR-TARZ-ANAÇATIŞMA- ANA TEMA.....	6
3.4 OYUNUN BÖLÜMLENMESİ.....	7
3.5 BÜYÜK OLAYLAR DİZİSİ VE SUJE.....	7
3.6 ROL KİŞİSİNİN KARAKTERİSTİK ÖZELLİKLERİ.....	7
3.7 ÜSTÜN AMAÇ VE BÜYÜK İSTEK.....	8
4. AŞAMALARIN FİZİKÇİLER ADLI OYUNDA UYGULANIŞI.....	9
4.1 FRIEDRICH DÜRRENMATT	9
4.2 FABEL	11
4.3 OYUNUN TÜRÜ, TARZI, İDEASI, TEMASI VE ANA ÇATIŞMASI	12
4.3.1 Türü	12
4.3.2 Tarzı	12
4.3.3 İdeası	12
4.3.4 Teması	12
4.3.5 Ana Çatışması	12

4.4 OYUNUN BÖLÜMLERİ	13
4.5 BÜYÜK OLAYLAR DİZİSİ VE SUJE.....	13
4.6 KAHRAMANLARIN KARAKTERLERİ	14
4.7 KAHRAMANLARIN İSTEK VE ÜSTÜN AMAÇLARI.....	15
5. TEORİDEN PRATİĞE	17
5.1 ROLÜ YAŞAMA.....	17
5.2 COŞKU BELLEĞİ.....	17
5.3 ESİNLENME Mİ BİLGİLERİN UYGULANIŞI MI?.....	18
5.4 UYGULAMA.....	19
6. SONUÇ	23
KAYNAKÇA	24
EKLER.....	26
EK: 1- Fizikçiler.....	27
ÖZGEÇMİŞ	44

1. GİRİŞ

“Eğer ben yerinde olsaydım!” Bir aktörün sorması gereken önemli üç sorunun başlangıcı işte bu ‘eğer’li cümleyi kurmasıyla mümkün olabilir. Eğer ben bu karakterin yerinde ve durumunda olsaydım ne yapardım, niçin yapardım ve de nasıl yapardım?

İşte tiyatro sanatında, kocaman bir ‘miş’ dünyasını yaratırken kullanması gereken yegane sistemin temeli bu sihirli cümleyi kurabilmekte yatmaktadır. Bu sistemin amacı aktörün kendisini birinin yerinde olmaya inandırmaya çalışması gibi ütöpik bir duruma sokması yerine, ortaya verilmiş koşullarla ilgili problemleri koyup bunları çözmeye yönelik bir çabaya girmesini sağlamaktır. Bu çaba oyuncuyu bir karakterin gerçekten var olduğu iddiasını savunmak zorunda olmaktan çıkardığı gibi, karşısına çıkan çatışmaları keşfetmesine ve bu çatışmaların üstesinden gelmekte kullandığı tepkilerle doğallığa, doğru ve içsel eylemlere yönlenmesine de yardımcı olur.

Verilmiş olan durum, oyuncuyu; ne yapacağını, yapacağı şeyi niçin yaptığını ve sonrasında bunu nasıl yapacağını bulmaya teşvik eder. Aktörün dikkati; verilen durum, durumun getirdiği koşullar, koşulların yarattığı engeller üzerinde odaklanmalıdır. Bu odaklanma doğru coşkuları, doğru deneyimleri bulmasına ve en doğru ve doğal olanını seçmesine yardımcı olacaktır.

Ben eğer Alec Jasper Kilton adında fizik eğitimi almış bir gizli servis ajanı olsaydım ve mesleğim gereği Herbert George Beutler sahte adıyla kendini Newton zanneden bir akıl hastasıymışım imajı yaratarak akıl hastanesine kapattırıyordım... Başlangıçta karmaşık bir süreç gibi gözükse de soruları birbirinden bağımsız, teker teker sorduğumda ne yaptığımı ve neden yapacağımı rahatlıkla görebilirim. Amacım ne? Bu amaca neden ulaşmak istiyorum ve nasıl ulaşabilirim.

Çalışmamın devamında okuyacağınız tüm araştırma ve uygulama notları sadece bu doğal süreci yakalamak içindir. Sahnede abartılı ve göstermecici bir anlatımla göz

boyamaya çalışmadan, bir oyunun parçası olmam dışında yeni kk yalanlar eklemeden, oyunun her sahnelenişinde kendimi tekrar etmeden yeniden başlayan bir süreci yakalayabilmek adına bir aktörün keşfetmesi gerekenlerdir.

2. ARAŞTIRMA MODELİ

2.1 AMAÇ

Bu araŐtırmada Frederich Durrenmant'ın Fizikçiler oyunundaki 'Newton' karakterine Stanislavski'nin oyuncunun role hazırlık süreci için belirlediği belli baŐlı adımlar ve teknikler dikkate alınarak bu role bir oyuncunun hazırlık süreci analiz edilecektir. Her seviyede ve beceride oyuncuların role hazırlık süreci bir yöntemle bağlı olmak durumundadır. Yöntem ise bir yaklaşım ve bu yaklaşımın temel aldığı, bilimsel ölçütleri olan bir teoriye bağlı olmak durumundadır. Bu noktada bu araŐtırmada belirlenen teorik bakış açısı Stanislavski'nin temellerini çalışmalarında belirlediği 'Metot Oyuncululuğu' bir kıstas olarak ele alınmıŐ ve bu kıstas ile araştırmacının oynadığı 'Newton' karakteri ve bu karakterin hazırlanıŐ süreci irdelenmiŐtir. Belli bir metodun temel alınarak hazırlanan roller hem oyuncu hem de yönetmen açısından daha sağlıklı sonuçlar vermektedir.

2.2 PROBLEM

Bu araŐtırmada belli bir yöntem temelinde hazırlanan oyuncuların daha etkin sonuçlar elde edebileceği ön görölmektedir. Bir metodu temel alarak yapılan role hazırlık sürecinde, hiç Şüphesiz, oldukça karmaşık duyuŐsal, biliŐsel ve devinsel süreçleri olan hedef karakteri talep edilen biçimde gerçekleŐtirmek için aktör işe nereden başlaması gerektiğini, hazırlık sürecinde öncelikli olan ve olmayan aşamaları, gerekli egzersizleri doğru sıra ve biçimde uygulamalıdır. Bu süreçte çeŐitli duyuŐsal engelleri ve tehditleri öznel bir biçimde görüp aŐmayı ve rolü en üst seviyede bir bilinç ve farkındalıkla gerçekleŐtirebilmesi için bu metotların sunduğu teknik ve aşamalar elzemdir. İŞte bu sürecin bir role hazırlanırken nasıl gerçekleŐtirilebileceđini göstermek, bu süreçteki oyuncunun bireysel deneyimleri ıŐıđında verdiği dönütleri değerlendirmek amacı ile bu araŐtırmada Fizikçiler oyunundaki 'Newton' karakterinin oyuncu olan araştırmacı tarafından nasıl hazırlandığı bilimsel yöntemler dahilinde verilecektir.

2.3 METOD

Frederich Durrenmant'ın Fizikçiler oyunundaki 'Newton' karakterine Stanislavski'nin role hazırlık metodu ile incelenmesi ve inceleme sonucunda araştırmanın problemine bir yanıt bulma anlamında bu araştırma bir nitel vaka çalışmasıdır. Öte yandan, incelenecek olan karakteri araştırmacının kendisinin oynaması sebebi ile aynı zamanda bir eylem araştırması olarak da değerlendirilebilir.

Araştırmacı rolü incelerken Stanislavski'nin oyunculuk metodunu bir kıstas olarak ele alacak ve 'Newton' rolüne hazırlık sürecini bu kıstas yardımı ile değerlendirecektir. Bulgular nitel bir vaka çalışması verileri olarak ele alınacak ve analiz, yorumlama aşamalarından sonra önerilerde bulunulacaktır.

2.4 KAPSAM

Bu araştırma nitel bir vaka çalışmasıdır. Küçük örneklem grupları veya tek numuneler ile gerçekleştirilen vaka çalışmaları paralelinde olup Frederich Durrenmant'ın 'Fizikçiler' oyunundaki 'Newton' karakterine hazırlanan araştırmacının hazırlık süreci ele alınacaktır. Bu noktada kapsam role hazırlık sürecindeki oyuncudur. Bununla birlikte araştırmacı elde ettiği bulguların geçerlilik ve güvenilirliğini artırma adına oyunda rol alan diğer aktör, dramaturg ve rejisörlerle mülakatlar yapıp bu çalışmaya dahil edebilir.

2.5 KISITLILIKLAR

Araştırmanında belirlenen araştırma deseninin doğası gereği kapsam role hazırlık yapan araştırmacı ve oyunda görev alan diğer aktör, dramaturg ve rejisörlerdir. Bu noktada, nicel vaka çalışmalarında gözlenen kapsam darlığının yarattığı geçerlilik ve güvenilirlik problemi bu çalışmada da bir kısıtlılık olarak ele alınabilir. Yine de vaka çalışmalarının

nitel derinliği ve araştırmacının aynı zamanda gözlenen aktör olması bu çalışmanın kısıtlılıklarını azaltmaktadır.

3. BİR ROLE HAZIRLANIRKEN AKTÖR HANGİ ÖN AŞAMALARI YERİNE GETİRMELİDİR?

3.1 YAZARA DAİR

İyi bir oyun okumasının ardından gelen ilk aşama oyunun edebi analizinin yapılması olacaktır. Aktör öncelikle yazarın hayatını ve yaşadığı dönemi bilmeli, diğer oyunlarını araştırmalı ve üslubu hakkında bilgi edinmelidir.

3.2 FABEL

Sonraki önemli aşama oyunun fabelini çıkarmasıdır. Antik Yunan kökenli bu kelime oyunun büyük olaylarının neden sonuç ilişkileri ile birbirine bağlı olarak sıralanışı anlamına gelir. Fabel çıkarmış olmak, aktörün daha sonra oyununun önemli noktalarını keşfetmesinde işini kolaylaştıracaktır. Oyunun türü, tarzı, teması, ideası ve ana çatışması gibi noktalarını fabel üzerinden doğrulamak mümkündür. Fabeli bildikten sonra bu saydığımız aşamalar gerçekleştirilir.

3.3 METİN İNCELEMESİ: TEMA-ANA FİKİR (İDEA)-TÜR-TARZ-ANA ÇATIŞMA

Yazarın bu oyunda ne söylemek istediğinin saptanması gerekir. Tüm bir oyun bu tek cümle söylenebilmek için yazılmış ve emek harcanmıştır. İdeanın en etkili anlatımı için bu karakterler yazar tarafından yaratılmış ve yine yazarın belirlediği dünyada yaşatılmıştır.

Oyunun içeriği, olayları ve işleniş tarzı yazarın amacına göre Tragedya, Dram ya da Komedyaya olarak sınıflandırılır. Yazar oyunun ana cümlesini ve yapısını ‘böyle olmaz’ şeklinde kurmuşsa komedyaya, ‘böyle oluyor’la kurmuşsa dram, ‘böyle olmalı’ ya da ‘böyle olabilir’li kurmuşsa tragedyaya yazmıştır.

Tarzın saptanması içinse aktörün edebi akımlar hakkında iyi bir donanıma sahip olmasını gerektirir. Örneğin absurd bir metnin özelliklerini iyi bilmek oyunun bu akıma dahil olup olmadığının saptanmasına yardımcı olacaktır. Ancak tarz daha çok yönetmenin hükmü içerisinde sahnede şekillenecektir.

Oyunun ana teması ise tüm olay örgüsünün neyin (hangi olgunun) etrafında döndüğü ile alakalıdır.

3.4 OYUNUN BÖLÜMLENMESİ

Aktör daha sonra oyunu bölümlere ayırır; sırasıyla oyunun ön koşul, giriş, düğüm, gelişme, doruk noktası, çözüm ve final bölümlerini saptar. Ön koşul oyunun sahne üzerinde gördüğümüz ilk olayının öncesinde olanları kapsar, finale zaman zaman çözümle aynı anda gerçekleşebilir.

3.5 BÜYÜK OLAYLAR DİZİSİ VE SUJE

Daha sonra fabelle birlikte saptanmış büyük olaylar sıralamasını küçük olaylara böler aktör, bu da metne hakim olmayı ve adım adım amaçların saptanmasını kolaylaştıracaktır.

3.6 ROL KİŞİSİNİN KARAKTERİSTİK ÖZELLİKLERİ

Tüm bu aşamalardan sonra kendi rol kişinin karakteristik özelliklerini keşfetmek zorundadır. Bu konudaki bilgilerin bir kısmı yazar tarafından metinde belirtilmiştir, bir kısmı da yine yazar tarafından diğer karakterlerin ağzından dile getirilir, ya da ilişkilerle ima edilir. Aynı zamanda karakterin özgeçmişini araştırmak, metinde verilmemişse nasıl yaşayabileceğine dair fikir yürütmek de faydalı olacaktır.

3.7 ÜSTÜN AMAÇ VE BÜYÜK İSTEK

Daha sonraki aşama karakterimizin büyük istek ve üstün amacını saptamak olacaktır. Karakterin üstün amacı ana hedefi, ulaşmak istediği notadır, üstün amaç oyun boyunca kesintiye uğrasa dahi son bulmayan ve sonuna kadar peşinden koşulan ana amacını simgeler ve büyük isteğim için ‘ne’ yapıyorum sorusunun cevabıdır. Büyük istekse oyun boyunca sahip olacağı durumlara göre beliren küçük isteklerin dışında net ve büyük bir ‘niçin’ sorusunun cevabıdır. Aktör diğer rol kişilerinin üstün amaç ve büyük isteklerini bilirse kendisininkini uygulayışı da o ölçüde kolaylaşacaktır. Diğer karakterlerin büyük istek ve üstün amaçları zaman zaman kendininkini destekeyecek zaman zaman engelleyecektir.

Karakterin üstün amacı aktör için bir deniz, feneri gibidir, yanlış bir yola saptığında hedefinden uzaklaşmasını engeller ve ona yolu hatırlatır. ‘Aktörün, bir piyesteki bütün bireysel, küçük amaçları, bütün imgesel düşünceleri, duyguları ile eylemleri, entrikanın üstün amacını gerçekleştirmeye yönelmelidir.’ (Stanislavski, 1996, s. 361) Böylece gereksiz ayrıntılar, ana yolla ilişkilendirilmesi güç eylemler de ortadan kaldırılacaktır. Stanislavski aktörün amaca verdiği ismin önemine de değinir. Eyleme hız ve keskinlik vermek için amacın adı net ve entrikaya yönelik olmalıdır. ‘Eyleme daha çok hız vermesi yüzünden, böyle bir ad için eylemi üstün tuttuğumuzu da hatırlarsınız. Daha büyük bir ölçüde de olsa, aynı şey, üstün amacı belirlemek için de doğrudur.’ (Stanislavski, 1996, s. 362)

Tüm bu aşamaları tamamlayan aktör Rejisörle masa başında çalışma aşamasına gelmiştir artık, rejisörün oyun ve kendi rol kişisi hakkındaki düşüncelerini öğrenebilir, onun yorumuna dair fikir edinebilir. Rejisörün yorumu doğrultusunda ‘ne’ ve ‘niçin’lerdeki değişimler, başkalaşımalar onun nasıllarını etkileyecektir. Şimdi Rejisörle çalışma öncesi yapılan tüm bu ön çalışmayı ‘fizikçiler’ oyunu ve ‘Newton’ karakteri merkezli inceleyelim:

4. AŞAMALARIN FİZİKÇİLER ADLI OYUNDA UYGULANIŞI

4.1 FRIEDRICH DÜRRENMATT:

(1921 Konolfingen- 1990 Bern)

İsviçreli oyun, kısa hikaye ve roman yazarı. Aydın bir ailenin oğlu olan Dürrenmatt, ailece taşındıkları Bern’de ilahiyat, fen, edebiyat ve felsefe öğrenimi gördü. 1943’te ilk oyunu ‘Komedyâ’ yı yazdı. 1947’de ilk sahnelenen oyunu ‘Kitapta Yazar’ büyük ses getirdi. Siyasal kabare oyunları, radyo oyunları, gizem romanları yazdı. 1959’da Tiyatro Eleştirmenleri derneği ödülünü aldı, 1967’ de Basel tiyatrosunun yöneticisi oldu, 1970’ de Zurich Schauspielhaus’ a sanat danışmanı oldu. 1976’ da Galler Sanat Kurulu Uluslararası Yazar Ödülü’nü, 1977’ de de Yahudi-Hristiyan İşbirliği Derneğinin Buber-Rosenzweig Madalyası’nı aldı.

Yazar hakkında yorum, detaylı bilgi ve kendi ağzından tiyatro:

İsviçreli tiyatro yazarı F. Dürrenmatt, ünlü Alman tiyatro eleştirmenlerine göre Bertholt Brecht’ten sonra Alman diliyle yazan dramcılarının en önde gelenidir. Friedrich Dürrenmatt 5 Ocak 1921’de İsviçre’de Bern yakınlarındaki Konolfingen’de doğmuştur. Bern lisesini bitirdikten sonra Bern ve Zürih üniversitelerinde Teoloji, Felsefe, Tabiat ilimleri ve Alman edebiyatı tahsil etmiştir.

Memleketindeki yazarlar arasında haşarı çocuk diye anılan Dürrenmatt’ın bütün eserlerinin temel konusu insanoğlunun bulunduğu yeri bir belirtme denemesidir. Bunu derinlere giden, durmadan soran bir zeka, taşkın ve atılgan bir fantezi ile yapar. Bütün eserlerinde son derece huzursuz, pervasız ve cesur bir mizacın izleri vardır. Yazılarına hakim olan gerçek ve özlü humora rağmen Dürrenmatt bir alaycı, bir şakacı değil, işi ciddiye alan bir moralisttir. Fakat o bir takım ilkeler ilan etmez, ilkelerin maskesini indirir, iri lakırdıların arkasında gizlenen bayağılıkları ortaya koyar. Bütün problemlerle oynar ama bunların altında ezilmez. 1955 yılında çıkan “Tiyatro problemleri” adlı eserinde tiyatro anlayışını şöyle belirtir : “Bana göre sahne, teorilerin anlatıldığı, dünya görüşlerinin dile getirildiği bir alan olmayıp, kendisiyle oynayarak imkânlarını öğrenmeye çalıştığım bir alettir. Elbet benim piyeslerimde de bir inancı, bir dünya görüşü olan insanlar vardır. Bir sürü budalanın portrelerini çizmeyi ilgi çekici bulmam. Piyas bunların ne dediklerini anlatmak için yazılmaz. Bunların dedikleri de vardır piyeslerimde. Çünkü piyeslerimde ele alınan insandır ve düşünmek, inanmak, felsefe yapmak biraz da insanın tabiatında olan şeylerdir. Ama bir tiyatro yazarı olarak karşılarında bulunduğum problemler çalışmamın pratiği ile ilgili olan problemlerdir. Bunlar çalışmaya başlamadan önce

değil de çalışmamın sırasında karşıma çıkarlar. Hatta daha doğrusunu söylemek gerekirse, çalışmam bittikten sonra, nasıl yapmışım diye merak ettiğimde bu problemlerle karşılaşırım. Her büyük tiyatro devri, belli bir tiyatro formu, belli bir tiyatro stili ortaya konulabildiği için mümkün olmuştur. Piyeler de bu forma göre bu stil içinde yazılmıştır. Bunu İngiliz tiyatrosunda, İspanyol tiyatrosunda, Viyana'nın Volkstheater'inde çok iyi görürüz. Bugün böyle ortak bir stil artık kalmamıştır. Bugünkü tiyatro bir yandan bir müze, öbür yandan da bir denemeler alanıdır. Öyle ki, her piyes yazarının yeni bir stili, yeni yeni meseleleri vardır. Bugün stil artık genel bir şey değil, şahsi bir şey olmuştur. Daha doğrusu bugün artık stil diye bir şey yok, stiller var. Genel olarak bugünkü sanatı karakterlendiren de budur. Ben sahnede hep bu dünyanın zenginliğini, çeşitliliğini tasvir etmek isterim. Bu yüzden de eserlerim her tarafta, her manaya çekilebiliyor ve şaşırtıcı görünüyor. Dramlarımda hepsinde boşu boşuna açıklayıcı bir yumurta aranıyor, bense bu yumurtayı yumurtlamamakta direniyorum. Dünya ve bu dünya demek olan sahne, benim için, olduğu gibi benimsememiz, ama önünde teslim olmamamız gereken bir devdir. Felaketler yüklü bir bilmece gibidir. Dünya insan büyüktür. İster istemez çok korkutucu bir karakteri vardır. Dünyanın dışındaki bir noktadan o, böyle korkutucu olmayabilirdi. Ama benim kendimi bu tehdidin dışına çıkarmaya ne hakkım var ne de buna gücüm yeter.” (Dürrenmatt, 1964 ss. 2-4)

Bazı Oyunları:

Kitapta Yazar, Kör Adam, Büyük Romulus, Bay Mississippi'nin Evliliği, Babile Bir Melek Geldi, Beşinci Frank, Yaşlı Bayanın Ziyareti, Fizikçiler, Meteor, Vega Harekatı, Tuzak, Srinberg Oyunu, Eşeğin Gölgesi Duruşması, Gece Konuşması, Gezegenin Portresi.

Dürrenmatt'ın Üslubu :

Çağdaş Avrupa tiyatrosunun önde gelen yazarlarından biri olan Dürrenmatt, dünyanın değişebilirliği karşısında karamsarlığı seçen oyunlarını 'tragikomedya' olarak adlandırmıştır, burada trajik öge insanın kaçınılmaz yazgısından kaynaklanırken, komik öge insanın içinden kurtulmak için giriştiği boşuna çabalardan kaynaklanır.

Dürrenmatt, kendi grotesk tiyatrosunu 'yüzü olmayan bir dünyadaki farsı, biçimlenmemiş olanın biçimini, paradoks olanı elle tutulur bir biçimde dile getirmenin bir yolu' olarak tanımlar. Aristophanes, ve Nestroy' a çok şey borçlu olduğunu söyler. Ancak Komedyanın dünyamıza uygun olabileceğini vurgular; çünkü insan ölmek zorunda olduğu için gülünçtür, ölüm ise boşuna yaşanmış bir hayatın boşuna olan

sonundan başka birşey değildir, bunu aşabilecek biricik şey insanın iktidarı olsa bile iktidar yine insanın yıkımına yol açar. Bireysel güç ve cesaretle toplumsal bir önem taşımaz, insanın yaşamı bu bilinmez dünyada yine çözümsüz kalır.

Dürrenmatt seyirciye kendi gerçeklerini gösterir ama seyircinin bunu fark etmesi ancak yabancılaştırmayla sağlanabilir. Dürrenmatt'a göre seyirci oyun boyunca sahnede bir gerçekliği izleyecektir, ama olayların ve durumların groteske varan abartılışı seyircinin bunlarla özdeşleşmesine izin vermez. Gösterdiği gelişimden kimin sorumlu olduğunun bilinmediği bir dünya vardır ortada ve olayların gücü tek kişileri ve onların sorumluluklarını çoktan aşmıştır. Bunu yansıtanın en iyi yolu olarak groteski önerir Dürrenmatt. Groteskteki gülme olgusu, alışık olduğumuzun tersi bir durumla karşılaştığımızda aldığımız hazdan kaynaklanır. Bizi düş kırıklığına uğratan bu anlatım biçimi ürkütücüdür de. Groteskin sunduğu gerçeklerle ve mantıkla bağdaşmayan çarpıtılmış dünyanın karşısında tedirginlik yaşanır.

Dürrenmatt'a göre 20 yüzyıl daki insan hayatı ve sosyal ilişkiler büyük bir karmaşa içinde yaşanıyordu. Kendisine biçim olarak komedi türünü seçmesinin temel amacı, sahne üzerinde olup biten olayları izleyicilerin özdeşleşme yaşamayacakları bir atmosferde verme kaygısıdır. Çünkü "komedy" türü kendi içinde bir uzak açığı sağlar. Sahnede olan biten olayları izleyen seyirci, gülmek sureti ile oyun kişilerinin gülünç duruma düşmesini sağlayan olaylardan uzaklaşır. Bu biçim içinde "grotesk" oyunculuk biçimi ile sahne üzerinde seyircinin özdeşlik kuramayacağı bir form oluşturur.

4.2 FABEL

Fraulein Doktor Mathilde von Zahnd'ın sanatoryumunda milyoner akrabalarının dışında üç de fizikçi kalmaktadır. Kendisinin Newton olduğunu söyleyen Beutler, Kendini Einstein sanan Ernesti ve buluşlarını Hazreti Süleyman'ın yazdığını söyleyen Möbius. Ancak Möbius buluşlarının insanlığı daha çok acı ve savaşa götüreceği endişesiyle bunları insanlıktan uzaklaştırmak için kendini buraya kapatmış ve deli rolü oynamaya başlamıştır. Ailesini terketmiş ve buraya kapatmıştır, ancak onun peşinde olan iki gizli servisin elemanı Ernesti ve Beutler bu durumun farkındadır, gerçek kimlikleri ortaya çıkınca hemşirelerini öldürmek zorunda kalmışlardır. Hemşiresi kendine aşık olan ve onun buluşlarını insanlığa açmasını isteyen Möbius ise sanatoryumun dışına çıkmamak için hemşireden kurtulmak zorunda kalır. Bunun ardından iki ajan kimliklerini açıklar ve ikiside Möbius'ün kendisiyle gelmesini ister, Möbius bunu reddetse de Doktor Zahnd gelir ve Möbius'ün tüm müsvettelerinin kopyasını aldığını ve artık onların kendisinin mahkumu olduğunu artık burda kalmaya

mecbur olduklarını söyler. Dünya artık bir deli doktoru delinin eline geçecektir. Hiçbir çaba bu sonu değiştirmez.

4.3 OYUNUN TÜRÜ, TARZI, İDEASI, TEMASI VE ANA ÇATIŞMASI

4.3.1 Tür

Kara Komedya

4.3.2 Tarz

Grotesk

4.3.3 İdea

İnsanlık her attığı adımda kendini bilinmez bir çıkmaza sürükler ve hiçbir çaba bu gerçeği değiştiremez. ('Bir kere düşünölmüş olan bir daha geri alınamaz' (Dürrenmatt, 1964, s. 83))

4.3.4 Tema

İnsanın kendi geleceği üzerindeki çaresizliği.

4.3.5 Ana Çatışma

Bireysel istek ve çaba ile toplumun duyarsızlığı.

4.4 OYUNUN BÖLÜMLERİ

Ön Koşul	: Sanatoryumda Ernesti tarafından bir hemşire öldürülmüştür, bunun ardından Beutler’de kimliğini saklamak için kendi hemşiresini öldürür.
Giriş	: Müfettiş ikinci cinayeti soruşturmak ve savcının isteğini yerine getirmek için gelmiştir.
Düğüm	: Hemşirelerin nedensizce öldürülmeye başlanması.
Gelişme	: Cinayet soruşturmasının başlamasından, Doktorun Herşeyi açıklamasına kadar olan bölüm.
Doruk Noktası	: Freulein Doktor’un tüm teorileri ve formülleri ele geçirdiğini ve artık onların birer tutsak olduğunu söylemesi.
Çözüm	: Tutsaklığı kabullenip çözümsüzlüğe boyun eğişleri.

4.5. BÜYÜK OLAYLAR DİZİSİ VE SUJE

1. Büyük Olay: Soruşturma
  1. Küçük olay : Newton’la bir sohbet (Beutler’in kandırmacası)
  2. Küçük olay : Frl. Doktorun oyunu
2. Büyük Olay: Para ve Hayat
3. Büyük Olay: Möbius’un vicdanı
- 4 . Büyük Olay: Hemşirenin aşkı ya da Möbius’un çözümü
  3. Küçük Olay : Einstein’ın uyarısı
5. Büyük Olay: Müfettişin Uyum Sağlayışı
  4. Küçük Olay : Möbius’ün kendini tutuklatma çabası
6. Büyük Olay: Newton ve Einstein’ın gerçek kimlikleri ve istekleri
7. Büyük Olay: Dünyanın bir deli doktoru delinin eline geçişi
8. Büyük Olay: İnsanlığın olması gerekenin oluşunu kabullenışı

4.6 KAHRAMANLARIN KARAKTERLERİ

Fraulein Doktor: Zengin Zahnd ailesinin bir üyesi, Les Cerissiers kliniğinin yöneticisi, Başhekim ve Sahibi. Bir Ruh hekimi. Kendi ailesinin zengin üyeleri de aynı klinikte yatmakta ve birer birer ölmekteler. Paraları için onları kullanıyor. Möbius'un teorilerini çalacak kadar aç gözlü, onları sakladığını anlayacak kadar zeki ve bu teorileri hayata geçirecek kadar çılgın bir kadın.

Marta Boll: Baş hemşire. İşine önem veren, her şeyi hatta başhekimin aldığı kararları bile dikkatle takip eden ve olanlardan kuşkulanan bir kadın.

Monika Stettler: Hemşire. Möbius'e aşık ve onun deli olmadığını farkında, onun zekası ve bilgileri sayesinde rahat yaşayacağını düşünüyor ancak başhekimin kullandığı bir yem olacak kadar da saf.

Herbert George Beutler: Bir fizikçi, kendini Newton sandığını iddia ederek Möbius ile aynı sanatoryuma geliyor aslında bir gizli servisin ajanı ve gerçek adı Alec Jasper Kilton.

Ernst Heinrich Ernesti: Bir fizikçi ve o da başka bir gizli servisin ajanı asıl adı Joseph Eisler. Kendini Einstein sandığını söylüyor.

Johann Wilhelm Möbius: Bir Fizikçi ve tüm bilgilerinin Hz. Süleyman tarafından geldiğini ve kendisinin sadece bir elçi olduğunu söyleyerek sanatoryuma kapatıyor kendini, böylece insanlığı kendi buluşlarından ve buluşlarının sonuçlarından koruyabileceğini düşünüyor.

Bayan Misyoner Lina Rose: Möbius'un eski karısı, yıllarca onun masraflarını karşılayıp çocuklarına bakıyor ancak ondan ümidi kesince yeniden evleniyor.

Misyoner Rose: Lina'nın yeni kocası. Evlenmeden önce dul ve 6 çocuklu bir adamdı. Bir Papaz ve yeni görev yeri Marian Adaları.

Richard Voss: Baş Müfettiş. Klinikte işlenen cinayetleri araştırması için savcı tarafından görevlendiriliyor. Olayları tamamen anlayamasa da savcının isteği yerine geliyor ve cinayetler son buluyor. Cinayetlerin son bulması Baş hekimin sayesinde olsa da Müfettiş cinayetleri kendi tarzıyla araştırıp tuhaf sonuçlar çıkaran ilginç bir kişilik olarak karşımıza çıkıyor yani beceriksiz...

4.7 KAHRAMANLARIN İSTEK VE ÜSTÜN AMAÇLARI

Başhekim:

İstek : Hiç kimseye fark ettirmeden, ne pahasına olursa olsun Möbius'un bilgilerini elde etmek

Üstün amaç : Ultra milyoner olup, dünyayı ele geçirmek.

Baş Hemşire:

İstek : Klinikte neler olduğunu anlamak.

Üstün Amaç : Kendi gizli servisine bilgileri ulaştırıp, daha önemli bir mevkiye gelmek.

Möbius:

İstek : İnsanlığı bildiklerinin olası zararlarından uzak tutmak.

Üstün amaç : Kendini insanlıktan uzak, zarar veremeyeceği demir bir sandığa hapsedmek.

Newton:

İstek : Möbius'ün bildiklerini gizli servisi için ele geçirmek.

Üstün amaç : Bilimin ilerleyişi adına gerekenleri yapmak.

Einstein:

İstek : Möbius'un bildiklerini gizli servisi için ele geçirmek.

Üstün amaç : Bu bilgileri ülkesi yararına kullanmak ve ülkesini dünya lideri yapmak.

Komiser:

İstek : Cinayetleri sona erdirmek.

Üstün amaç : Hükümetin isteklerini yerine getirip, bu görevi de başarmak.

Lina Rose:

İstek : Sırtındaki yükten kurtulmak.

Üstün amaç : Rahat ve güvenli bir yaşama ulaşmak.

Misyoner:

İstek : Karısının ödediği paranın son bulması.

Üstün amaç : Sorumluluklardan kurtulup sadece kendi hayatı ve seçimleriyle başbaşa kalmak.

Monika:

İstek : Möbius'u klinikten çıkmaya ikna etmek.

Üstün amaç : Rahat ve huzurlu bir yaşama ulaşmak.

5. TEORİDEN PRATİĞE

5.1 ROLÜ YAŞAMA

Tüm bu araştırmalar ve analizler sonrasında her şey bitmiş ve açığa kavuşmuş gibi görülebilir. Oysa ki bu aşamadan sonra Yönetmenle birlikte yeni bir yaratma süreci başlayacak. Oyunun kapıları aralanacak, bir karakter yaratılmaya başlanacak ve bir rol doğacaktır. Aktör doğurduğu bu rolü bir süreç içerisinde yaşayacak ve nihayetinde seyirci bu süreci ve sonuçlarını deneyimleyecektir.

Yaptığımız bu çalışmalarda edinilen bilgiler, birikimler aktörün rolüne olan bilinçli yaklaşımını ortaya koyacaktır. Ancak rolü tamamen yaşamak dengeli bir esinlenmeyi de içerir. “Shchepkin öğrencisi Schumski’ye ‘bir rolü iyi de oynayabilirsiniz, kötü de önemli, olan doğru oynamanızdır’ diye yazmıştı.” (Stanislavski, 1996, s. 29) ‘doğru oynamaksa rolünüzle birlikte, rolünüze uygun düşecek biçimde mantıklı,tutarlı olmak, düşünmek, çabalamak,duymak ve hareket etmektir’ (Stanislavski, 1996, s. 29). ‘bütün bu içe ilişkin olayları alırdı canlandırmak istediğiniz kişinin ruhsal ve bedensel yaşayışına uygularsanız, işte buna ‘rolü yaşama’ deriz.’ (Stanislavski, 1996, s. 29)

5.2 COŞKU BELLEĞİ

Artık mantıkla ve düşünerek bulunan süreci biliyoruz. Bulduklarımızı nasıl yapmamız gerektiğini de biliyoruz. Ancak süreçteki tüm coşkuları yerine nasıl getireceğiz ve bunları nasıl yakalayacağız bilmiyoruz. Tam da bu noktada şundan bahsediyor Usta Stanislavski; ‘coşku belleği’. Göz belleğimiz önceden deneyimlediklerini nasıl yaratabilirse yeniden, coşku belleğimizde duyguları anımsatabilir diyor. ‘Moskovin’in oyununu ya da arkadaşınızın ölümü karşısında bir zamanlar duyduğumuz coşkuları size yeniden yaşatan bu tip belleğe coşku belleği diyoruz.’ (Stanislavski, 1996, s. 227)

Ancak tehlikeli bir noktadayız. Doğru olan insanın belli bir role dair coşkularını kendi içinde araması, tehlikeli olansa aktörün o rolü kendi coşkularına yaklaştırmak için

dönüştürmesi. (Stanislavski, 2007,s. 33) Rolde kendini seven ya da kendinde rolü seven aktör. Rolünü kendinde sevmeyi öğrenmeyi ve kendine dürüst olmayı gerektiren bir iştir aktörlük. Ben verilmiş durumda olsaydım bunu yapardımı bulmak zor, gerçekten onu yapacağını keşfetmek daha zor, nasıl yapacağını coşku belleğinden çıkarmaksa en zoru.

Bu zorluğu aşmak için Stanislavski ‘coşkuları yeniden uyandırma ve bir insanın coşkusallık durumundan sorumlu olan psikolojik mekanizmayı dolaylı bir şekilde etkileme ihtimali üzerinde çalışmaya başladı’. (Moore, 2006,s 35). O dönem için ilerici olan birkaç teknik denedi (coşkuları zorlama gibi). Ancak ‘Fiziksel eylem analizi yöntemi’ni geliştirerek coşku belleğini canlandırmanın yolunu buldu.

5.3 ESİNLENME Mİ, BİLGİLERİN UYGULANIŞI MI?

Eğer yaptığı şeyi salt bir esinlenme olarak gören birini düşünürsek acaba onun yaptığı işin bilincinde olduğunu ve tasarladığını söyleyebilir miyiz, ya da sadece kuru bilgilerin sonuçlarıyla bir takım göstergeler, eserler ortaya koyan birine sanatsal bir yaratıcı gibi bakabilir miyiz?

Sanat betimlemeyi, yorumlamayı, aktarmayı gerektirir bu da dış etkenlerden bağımsız gerçekleşemez. Burada kastettiğimiz sanatçının sadece nesnel gerçekliği yakalaması değil onu dönüştürebilmesi, yorumlayıp, evrensel bir dile dökebilmesi ya da yarattığı yeni dili evrensel kodlar haline getirebilmesidir.

Bu durumda yaşamla teoriyi birleştiren sanatçıyı etkileyebilecek tek şey ve onun sanatına özgünlüğünü kazandıracak olan şey onun kendi coşkularından kaynaklanan yorumlarıdır.

Yaşamdan çok da uzak olmayan sanat tıpkı yaşamda olduğu gibi hassas dengelerle var olabilir. Tıpkı yaşam gibi tiyatro da tecrübelerin, bilgilerin, hislerin, coşkuların ortak harmanlandığı bir sanat dalıdır.

5.4 UYGULAMA

Ön çalışmalarını tamamlayan aktör artık oyuna teknik açıdan daha hâkim durumdadır. (edebi tahlil)

Artık rolünü de diğer rollerle ilişkisini de daha net görebilir durumdadır. Karakterinin oyunda bulunma amacını, neye hizmet ettiğini bilen aktör; saptadığı üstün amaç doğrultusunda sahne sahne, adım adım amaçlarını ve isteklerini aramaya başlayacaktır.

Söylediği her sözü neden söylediğini, bu sözü söylerken yapacağı eylemin ne olacağını arayacaktır. Unutulmaması gereken Drama' nın eyleme yönelik bir yazın türü olduğudur. Bu türde yazılı her söz, her cümle bir eylemin ifadesidir.

Doğruları bulma yolunda en büyük destekçisi oyunun yönetmeni olacaktır. Yönetmen oyunun bütününe hâkim olduğu gibi tıpkı yazarın oyunu yazarkenki ideası gibi güçlü bir üstün amaca sahiptir. Bu gün, bu oyunun sahnelenme nedenini yönetmen belirler ve aktör de oyundaki konumu itibari ile bu üstün amaca hizmet eder.

Yavaş yavaş uygulamaya bakalım; üç fizikçi, üç farklı üstün amaç, canlandırmaya, yaşam sürecini yakalamaya çalıştığım karakter bir akıl hastanesine deli rolü yaparak girmiş ajan bir fizikçi. Savunduğum şey 'bilimin ilerleyişi adına gerekenleri yapmak'. Her şey yolunda ama amacıma ulaşmamı engelleyecek en önemli şey diğer iki fizikçinin üstün amacı ve onların dışında kalanların hedefleri. Peki nedir Newton'ı Newton yapan temel düşünce ve özellikler:

- a. Akıl hastasıymış gibi davranmalıyım. Kimseyi şüphelendirmemeliyim. Ancak bir fizikçinin bir akıl hastası hakkındaki bilgisi ne kadar olabilir, sıradan bir insandan ebetteki daha fazla o halde küçük de olsa klişeler ya da hatalar barındırmalıyım.

- b. Gizli servis ajanıyım. Silah kullanma, insan ilişkileri gibi konularda eğitilmiş olmalıyım.
- c. Bilim adamıyım. Muhtemelen pozitif bilimlerde bilgim ileri düzeyde fizikteyse kesinlikle öyle.
- d. Tüm yaptıklarımı bilimin gelişimi uğruna yapıyorum.

Soru: Eğer ben, kendinin Newton olduğunu iddia eden bir fizikçi, aynı zamanda bir gizli servis ajanı olsam ve orta düzey psikoloji bilgimle Newton rolü yapmak zorunda olsam ne yapardım?

Coşku belleği: Buna en uygun anım, orta düzeyde hâkim olduğum bir konuda yalan söylemek zorunda kaldığım an.

Böyle anlarda keskin net ve kararlı olma amacım vardır, ancak tüm çabama rağmen şüphe ve tereddüt barındıran, zaman zaman aşırıya kaçan göz ve el hareketlerine sahip bir tavır. Tam da bir fizikçinin kapalı bir alanda uzun zaman kaldıktan sonra takılabileceği bir 'nasıl'. Ancak aynı zamanda bir ajanım, dolayısıyla dengelemek ve fark ettirmemek çok önemli.

E. Morris'in bahsettiği tahmin edilemezlik göz ardı edilmemeli. 'Fütursuz Oyunculuk' sonuna kadar savunabileceğim bir oyunculuk anlayışı olmasa da kısmen işime yarayan tarafları olduğu apaçık. Hayatta bir sonraki adımın tahmin edilmezliğinden bahseder Morris ve aktörün de piyesi bu tahmin edilemezlikle algılayıp, uygulamasını salık verir. Oysa kanımca; hayatta bir sonraki adım zaman zaman tahmin edilebilir, dolayısıyla aynı şey bir rol için de geçerli olabilir. Bence esas olan bilinmezliktir hayatta, kimi zaman tahmin ederiz kimi zaman edemeyiz. Tiyatroda ise durum farklıdır orda bu bilinmezlik kalkar. Belki de tam da bu nedenle yaşamın doğallığıyla sahnenin doğallığı farklı olmalıdır.

Hayata en yakın olanı yakalamaya çalışmak hangi örnekleri seçtiğimize göre başkalaşır. Sanırım bu arayış aktörü şablona itecektir. Newton karakteri üzerindeki çalışmamdan

örnek vermem gerekirse: o bir deli taklidi yapandır. Sokakta deli taklidi yaptığını bildiğimiz birini ya da insanların bunu genelde nasıl yaptığını kerteriz alırsak ulaşacağımız tek nokta onların taklidi olacaktır. Klişe! Oysaki doğal olanı budur. fark edilmesi gerekense arayışında sorulan sorularında yanlış olduğudur. Yavan, kolayca kaçan, keşfetme sürecini gerektirmeyen bir bakış açısıdır bu. Oysa o insanların yaptıkları benim bünyemde, psikolojimde belki bulunmamakta belki de farklı bir biçimde bulunmaktadır. Sahnenin doğallığına katkı edecek en önemli öge aktörün kendi doğallığını yakalamasıdır. Bu da ancak kendini keşfetmesi, kendini tanıması ve tecrübe etmesiyle mümkün olabilir.

Karakterimizin üstün amacına giden yolda nasıl davranacağını ortaya çıkaran soruları sorup coşku belleğimizden cevapları bulduktan sonra karakterimizin genel yapısı oluşmaya başlayacaktır. Ancak unutmamalıyız ki çok iyi tanıdığımız kendimiz ya da yakın çevremiz karşılaşılan her küçük engelle; zamana, mekana, ve öncesinde yaşanan olaya göre farklı tepkiler verir. Bu noktada yakaladığımız çizgiyi baştan sona taşımaya çalışmamız Morris'in tahmin edilemezlik kavramına ihanet etmek olacaktır. Bu ihanet oyunu ve rolü, sıkıcı ve tekdüze hale getirir. Doğru olan bulduğumuz genel çerçeveyi tutup, her küçük engelle karşı amaçlarımızı netleştirmek ve ben bu amaç doğrultusunda ve bu çerçeve içerisinde 'nasıl davranırdım' ı bulmak olacaktır.

Tüm bunları yaparken unutulmaması gereken noktalardan sonuncusu sahnenin sadece bizimle var olmadığıdır. Kendi yapacaklarımıza odaklanmak, çevreye olan farkındalığımızı etkilememelidir. Çevremizde olup bitenler, diğer rol kişilerinin davranışları, eylemleri bizim tepki vermemizi gerektirecek olaylardır. Unutmamalıyız ki yapmaya odaklandığımız şey zaman zaman yarıda kesilebilir, ertelenebilir tamamen ortadan kalkabilir. Aktörün kendi rolüne uyguladığı çalışmalarını tüm oyuna, tüm rollere uygulayan yönetmen bize mani olan engelleri ya ortadan kaldıracak ya da bizim ona tepki vermemizi sağlayacaktır. Bu farkındalığı sağlamak için Usta Stanislavski'nin birbirini kapsayan üç cümleciğini unutmamalıyız: Ben verilmiş ortamda (küçük), ben çevremde (orta), ben evrende (büyük).

6. SONUÇ

Tüm çalışma boyunca, aktörlük üzerine Stanislavski'nin oluşturduğu temel öğretiler anlaşılmaya, uygulanmaya ve aktarılmaya çalışılmıştır.

Oyun üzerinde yapılan araştırma ve tahlillerin sonuçları rol üzerinde uygulanmıştır. Sistemin tüm aşamaları sırasıyla takip edilip, 'kendini tanıma' yolunda adımlar atılmıştır.

Temel hedefi, Rolün yaşam sürecinde ona en yakın olan coşkuları belleğinden bulmak ve onları, 'Newton' karakteri üzerinde uygulamak olan aktörün varacağı nihai nokta; Stanislavski Sistemi'nin bir aktör için vazgeçilmez bir yol olduğudur.

Neden vazgeçilmezdir. Oyuncu sistemi benimsediğinde neler kazanır.

KAYNAKÇA

Kitaplar

Stanislavski, K.S., 2007, *Bir Karakter Yaratmak*, İstanbul: Papirüs.

Moore, S., 2006, *Stanislavski Sistemi*, İstanbul: bgst Yayınları.

Stanislavski, K.S., 1996, *Bir Aktör Hazırlanıyor*, İstanbul: Papirüs Yayınları.

Stanislavski, K.S., 1999, *Bir Rol Yaratmak*, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.

Dürrenmatt, F., 1994, *Fizikçiler*, İstanbul: Ataç Kitabevi.

Freud, S., 1979, *Sanat Ve Sanatçılar Üzerine*, İstanbul: Bozak yayınları.

Diderot, D., 2000, *Oyunculuk Üzerine Aykırı Düşünceler*, İstanbul: Cumhuriyet Yayınevi

Morris, E., 2002, *Fütursuz Oyunculuk*, Ankara: Dost Kitabevi

Diğer Yayınlar:

<http://www.blupete.com/Literature/Essays/Hazlitt/RoundTable/ActorsActing.htm>,
10.05.2009

<http://method.vtheatre.net/stanislavsky.html>, 10.05.2009

http://tr.wikipedia.org/wiki/Friedrich_D%C3%BCrrenmatt, 11.05.2009

EKLER

EK 1 – Fizikçiler

NEWTON: Sir İsaak Newton

MÜFETTİŞ: Cinayet masası müfettişi Richard Voss (Yerinden kalkmaz)

NEWTON: Memnun oldum. Sahiden memnun oldum. Az önce gürültüler, iniltiler, hırıltılar filan duydum. Sonra da gelenler gidenler oldu. Burada neler olup bitti Allahaşkına?

MÜFETTİŞ: Hemşire İrene Straub'u boğmuşlar.

NEWTON : Jiu – Jitsu şampiyonu mu?

MÜFETTİŞ: Evet, Jiu – Jitsu şampiyonu.

NEWTON : Ne feci!

MÜFETTİŞ: Ernst Heinrich Ernesti boğmuş.

NEWTON : Ama o keman çalıyor.

MÜFETTİŞ: Yatışması lazımmiş.

NEWTON : Boğuşma onu da yormuş olacak. Pek zayıf, pek çaresizdir. Acaba ne ile yapmış bu işi?

MÜFETTİŞ: Ayaklı lambanın kordonuyla.

NEWTON : Ayaklı lambanın kordonuyla mı? Bu da bir yol işte. Vah Ernesti vah. Pek acıdım ona. Pek çok acıdım. Jiu – Jitsu şampiyonuna da acıdım tabii. Müsaadenizle biraz ortalığı toplayayım.

MÜFETTİŞ: Rica ederim, buyurun. Olayın tespiti yapıldı zaten. (Newton masayla iskemleleri düzeltir.)

NEWTON : Tertipsizliğe hiç gelemem. Ben zaten tertip sevgisi yüzünden fizikçi oldum. (ayaklı lambayı doğrultur.) İstedğim, tabiatta düzensizlik gibi görünen şeyleri daha yüksek bir düzene bağlamaktı. Onun için fizikçi oldum. (Bir sigara yakar.) Sigara içersem rahatsız olur musunuz?

MÜFETTİŞ: (sevinçle) Bilakis, ben de – (tabakasından, bir puro çıkarmak ister)

NEWTON : Affedersiniz, az önce düzenden bahsettiğimiz için söylüyorum, burada yalnız hastalar sigara içebilir, ziyaretçiler içemez, yoksa bütün salonun havası hemen bozulur.

MÜFETTİŞ: Doğru. (Tabakasını yine cebine koyar)

NEWTON: Bir bardak konyak içsem rahatsız olur musunuz?

MÜFETTİŞ: Ne münasebet. (Newton şöminenin parmaklığının arkasından bir konyak şişesiyle bir bardak getirir.)

NEWTON: Ah Ernesti, ah. Kafam allak bullak oldu. İnsan bir hemşireyi nasıl, nasıl boğabilir! (kanepeye oturur, bardağına konyak doldurur.)

MÜFETTİŞ: Ama bir hemşireyi de siz boğdunuz.

NEWTON: Ben mi?

MÜFETTİŞ: Hemşire Dorothea Moser'i.

NEWTON: Şu güreşçiyi mi?

MÜFETTİŞ: 12 Ağustos günü. Perdenin kordonuyla.

NEWTON: O büsbütün başka bir şeydi müfettiş bey. Ben deli değilim ki. Sağlığınıza.

MÜFETTİŞ: Sağlığınıza. (Newton içer.)

NEWTON: Ah hemşire Dorothea Moser, ah; düşünüyorum da şimdi, ne kızdı zavallı! Başak gibi, sapsarı, son derece kuvvetli, dolgun vücutlu ama kolayca eğilip bükülebilir bir kızcağızdı. Hem o beni seviyordu, hem ben onu seviyordum: bu karışık düğümü ancak bir perde kordonu çözebilirdi.

MÜFETTİŞ: Karışık düğümü mü?

NEWTON: Benim ödevim yer çekimi üzerine düşünmektir, kadın sevmek değil.

MÜFETTİŞ: Anlıyorum.

NEWTON: Ayrıca, aramızda pek büyük yaş farkı da vardı.

MÜFETTİŞ: Hiç şüphesiz. Siz tabii iki yüz yaşın üstündesiniz. (Newton hayretle onun yüzüne bakar.)

NEWTON: Ne demek istiyorsunuz yani?

MÜFETTİŞ: Öyle ya. Newton olduğunuza göre-

NEWTON: Aklınızı mı kaçırdınız siz, Müfettiş bey, yoksa mahsus mu yapıyorsunuz?

MÜFETTİŞ: Bakın-

NEWTON: Benim sahiden Newton olduğuma mı inanıyorsunuz?

MÜFETTİŞ: Kendiniz inanıyorsunuz ya. (Newton güvensiz güvensiz etrafına bakınır.)

NEWTON: Size bir sır vereyim mi müfettiş bey?

MÜFETTİŞ: Elbette, buyurun.

NEWTON: Ben Sir İsaac filan değilim. Sadece kendimi Newtonmuş gibi gösteriyorum.

MÜFETTİŞ: Ama neden?

NEWTON: Ernesti'yi şaşırtmamak için.

MÜFETTİŞ: Kavrıyamadım.

NEWTON: Çünkü Ernesti benim gibi değil, sahiden hasta o. Kendini sahiden Albert Einstein sanıyor.

MÜFETTİŞ: Bunun sizinle ilgisi ne?

NEWTON: Eğer Ernesti'nin, asıl Einstein'ın ben olduğumdan haberi olsaydı kıyamet kopardı, alt üst olurdu ortalık.

MÜFETTİŞ: Yani bununla demek istiyorsunuz ki-

NEWTON: Evet, ünlü fizikçi ve relativite teorisinin kurucusu Einstein benim. 14 Mart 1879'da Ulm şehrinde doğdum.

MÜFETTİŞ: (Müfettiş şaşırmış ayağa kalkar.) Çok memnun oldum. (Newton da ayağa kalkar.)

NEWTON: Bana sadece Albert deyin.

MÜFETTİŞ: Siz de bana Richard deyin. (El sıkıştlar.)

NEWTON: Vallahi şu kemanda Kreuzersonatı ben Heinrich Ernesti'den çok daha iyi gıcırdatabilirdim. Baksanıza Andante'yi perişan etti.

MÜFETTİŞ: Ben müzikten hiç anlamam.

NEWTON: Oturalım. (Onu kanepeye çeker, kolunu omzuna dayar.) Richard.

MÜFETTİŞ: Ne var Albert?

NEWTON: Beni tevkif edemediğiniz için kızılıyorsunuz değil mi?

MÜFETTİŞ: Amma yaptın Albert!

NEWTON: Hem hastabakıcıyı öldürdüğüm, hem de atom bombasının çıkmasına sebep olduğum için beni tevkif etmek isterdiniz elbet.

MÜFETTİŞ: Neler söylüyorsun Albert?

NEWTON: Şu kapının yanındaki düğmeyi çevirirseniz ne olur Richard?

MÜFETTİŞ: Elektrik yanar.

NEWTON: Bir elektrik akımı meydana getirmiş olursunuz. Elektrikten hiç anlar mısınız Richard?

MÜFETTİŞ: Ben fizikçi değilim.

NEWTON: Elektrikten ben de anlamam. Sadece tabiattaki gözlemlerime dayanarak onun üzerine bir teori kurarım, bu teoriyi matematik dilinde kaleme alırım ve bir alay formül elde ederim. Sonra teknisyenler gelirler ve sadece formüllerle ilgilenirler. Onlar elektriği, genelev sahiplerinin kullandığı gibi kullanırlar. Onu kendi yararları uğruna sömürürler. Makineler yaparlar. Bir makine de, ancak kendisinin icat edilmesine yol açan bilgidен bağımsız olunca işe yarar. Böylece, bugün işte her eşek bir ampulü ışık haline getirebiliyor, bir atom bombasını patlatabiliyor. (Müfettişin omzuna vurur.) Eh, beni hala tevkif etmeyecek misiniz Richard? Bu dürüst bir şey değil doğrusu.

MÜFETTİŞ: Ben sizi tevkif edecek filan değilim Albert.

NEWTON: Çünkü beni deli sanıyorsunuz, değil mi? Elektrikten bir şey anlamıyorsunuz da elektrik düğmesini çevirmekten neden çekinmiyorsunuz? Suçlu burada sizsiniz Richard. Aman konyağımı kaldırayım. Başhemşire Marta Boll kıyameti koparır sonra. (Newton konyak şişesini şöminenin arkasına saklar fakat bardağı olduğu yerde bırakır.) Hoşçakalın.

MÜFETTİŞ: Güle güle Albert.

NEWTON: Siz kendinizi tevkif etmelisiniz Richard! (Üç numaralı odada kaybolur)

MÜFETTİŞ: Eh artık sigara içeceğim işte. (Hemen karar verip tabakasından bir puro çıkarır yakar ve içmeye başlar. Teras kapısından Blocher girer.)

(1. PERDE SAYFA 15-20)

(NEWTON yaşadığı yüzyılın kıyafetiyle kapıda görünür. Möbius ayağa kalkar.)

NEWTON : Ne oldu?

MÖBIUS: Monika Stettler'i boğdum. (iki numaralı odadan Einstein'ın keman sesi gelir.)

NEWTON: Einstein yine kemana başladı. Kreisler'i çalıyor. Güzel Rosmarin'i. (Şömineye gider, konyak şişesini getirir.)

(1. PERDE SAYFA 51)

MÖBIUS : Baş üstüne müfettiş bey.

(Müfettiş çıkar. Möbius yalnızdır. Kanepeye oturur. Elleriyle şakaklarını sıkar. Üç numaralı odadan Newton gelir.)

NEWTON : Neler var? (Möbius susar. Newton çorba kasesinin kapağını açar.) Ciğer ezmesi çorbası. (Öbür yemeklerin kapaklarını kaldırır.) Piliç kızartması, Cordon Bleu. Şaşılacak şey. Öteki hastalar yeni binaya geçeli akşamları hep basit şeyler olurdu. (Kendi tabağına çorba koyar.) Acıkmadınız mı? (Möbius susar.) Anlıyorum. Benim hemşireden sonra benim de canım hiçbir şey yemek istememişti. (Oturur ve çorbayı içmeye başlar, Möbius kalkar, odasına gitmek ister.) Gitmeyin, durun.

MÖBIUS : Ne var Sir İsaac?

NEWTON :Sizinle konuşmak istiyorum Möbius. (Möbius durur.)

MÖBIUS:Ne konuşacaksınız? (Newton yemeği işaret eder.)

NEWTON : Ciğer ezmesi çorbasını bir denemek ister miydiniz? Pek güzel olmuş.

MÖBIUS: Hayır.

NEWTON : Sevgili Möbius, bize artık hemşireler bakmayacak. Erkek hastabakıcılar bekçilik edecek. Dev gibi iri delikanlılar.

MÖBIUS: Varsınlar etsinler, ne olacak.

NEWTON : Bunun sizin için belki önemi yok, Möbius. Siz zaten bütün ömrünüzü tımarhanede geçirmek niyetindesiniz. Fakat benim için çok önemli. Çünkü ben çıkmak istiyorum. (Çorbasını içip bitirir.) Hadi bakalım, şimdi de piliç kızartmasına sıra gelsin. (Tabağına alır.) Erkek hastabakıcılar beni harekete geçirmeye zorluyorlar. Hem de hemen bugün.

MÖBIUS : Ödevleri.

NEWTON : Pek de değil. Size bir itirafta bulunayım Möbius: Ben deli değilim.

MÖBIUS: Elbet değilsiniz Sir İsaac.

NEWTON :Ben Sir İsaac değilim.

MÖBIUS: Biliyorum Albert Einstein.

NEWTON : O da saçma. Burada sandıkları gibi, Herbert Georg Beutler de değilim. Benim asıl adım Kilton'dur dostum. (Möbius dehşet içinde onun yüzüne bakar.)

MÖBIUS: Alec Jasper Kilton mu?

NEWTON : Ta kendisi.

MÖBIUS: “Uygunluk öğretisi”nin kurucusu mu?

NEWTON : Evet o.

MÖBIUS: (Möbius masanın yanına gelir.) Demek buraya gelip gizlice sokuldunuz?

NEWTON : Deli rolü oynayarak.

MÖBIUS: Hakkımda casusluk yapmak için, değil mi?

NEWTON : Sizin deliliğinizin nedenini anlamak için.Şu pürüzsüz Almancam bana gizli teşkilat kursunda öğretildi. Korkunç bir çalışmaydı doğrusu.

MÖBIUS: Zavallı hemşire Dorothea, işin iç yüzünü anladığı için de onu-

NEWTON : Evet, öyle. Ama bu olaya son derece üzgünüm.

MÖBIUS: Anlıyorum.

NEWTON : Emir emirdir.

MÖBIUS: Elbette.

NEWTON : Başka türlü yapamazdım.

MÖBIUS: Elbette yapamazdınız.

NEWTON : Üzerime aldığım ödev söz konusuydu. Gizli teşkilatın en gizli işiydi bu. Öldürmek zorundayım. Her türlü şüpheden kaçınmam gerekti. Hemşire Dorothea artık bana deli gözüyle bakmıyordu. Başhekim de hastalığının pek hafif olduğuna inanıyordu. Deli olduğumu kesin olarak göstermek için bir cinayete başvurmam gerekiyordu. Bakım piliç kızartması sahiden enfes olmuş. (iki numaralı odadan Einstein'ın keman sesi gelir.)

MÖBIUS: Einstein yine keman çalıyor.

NEWTON : Bach'ın Gavott'u.

MÖBIUS: Yemeğin soğuyacak.

NEWTON : Çalsın varsın.

MÖBIUS: Bir tehdit mi bu?

NEWTON : Benim size sonsuz saygım var.Sert davranmak zorunda kalırsam üzülürüm.

MÖBIUS: Beni kaçırmak ödevini mi verdiler size yoksa?

NEWTON : Gizli teşkilatımızın şüphesi doğru çıkarsa, öyle.

MÖBIUS: Ne gibi şüphesi.

NEWTON : O sizi günümüz en dahi fizikçisi sayıyor.

MÖBIUS: Ben ağır bir sinir hastalığına tutulmuş bir insandan başka bir şey değilim, Kilton.

NEWTON : Gizli teşkilatımız öyle düşünmüyor.

MÖBIUS: Peki, siz ne düşünüyorsunuz benim için?

NEWTON : Sizi ben şimdiye kadar gelip geçmiş fizikçilerin en büyüğü sayıyorum.

MÖBIUS: Gizli teşkilatınız benim izime nasıl düştü?

NEWTON : Ben düşürdüm.Yeni fiziğin temelleri üzerine yazdığımız doktora teziniz tesadüfen elime geçti. Yazınız bana önce bir alay gibi gelmişti, ama sonra birden gözümdeki perde kalktı. Modern fiziğin en dahice belgesi önümde duruyordu. Okuduktan sonra tezin yazarını soruşturmaya başladım, fakat bir şey öğrenemedim. Bunun üzerine gizli teşkilata haber verdim. O her şeyi öğrendi tabii.

EİNSTEİN: Tezin tek okuyucusu siz değilsiniz, Kilton! (Einstein, koltuğunun altında kemanı elinde yayı, yavaşça iki numaralı odadan çıkmış ve karşıdan belirivermişti.) Aslına bakarsanız ben de deli değilim. Kendimi tanıtayım mı? Ben de sizler gibi fizikçiyim. Ben de bir gizli teşkilatın üyesiyim. Ama benimki sizinkinden epey farklı bir teşkilat. Adım Joseph Eisler'dir.

MÖBIUS: “Eisler etkilerini” bulan mı ?

EİNSTEİN: Ta kendisi

NEWTON: 1950'de ortadan yok olmuştu.

EİNSTEİN: Kendisi öyle istemişti. (Newton'un elinde birden bire lüverver görünür.)

NEWTON: Yüzünüzü duvara çevirmenizi rica edebilir miyim, Eisler?

EİNSTEİN: Elbette. (ağır ağır şömineye doğru gider, kemanı şöminenin rafına koyar, sonra birden geri döner. Onun da elinde bir lüverver vardır.) Sevgili Kilton, silah kullanmasını ikimizde çok iyi bildiğimiz için bana kalırsa düellodan vazgeçelim, ne dersiniz? Siz Colt'unuzu elinizden bırakırsanız ben de Browning'imi bir kenara koyarım.

NEWTON: Pekala.

EİNSTEİN: Onları şöminenin parmaklığının arasına, konyağın yanına saklayalım. Belli olmaz, bakarsın erkek hastabakıcılar birden giriverirler.

NEWTON: Doğru. (Her ikisi de Lüververlerini şöminenin parmaklığının arkasına koyarlar.)

EİNSTEİN: Siz benim planlarımı altüst ettiniz Kilton. Ben sizi sahiden deli sanıyordum.

NEWTON: Üzülmeysin. Ben de sizi öyle sanıyordum. Bazı terslikler oldu doğrusu. Mesela bugün öğleden sonraki hemşire İrene meselesi. Şüphelenmişti. Böylece de ölüm cezasını yemiş oldu. Olup bitenler, bilmezsiniz ne türlü üzdü beni.

MÖBIUS: Anlıyorum.

EİNSTEİN: Ama emir emirdir.

MÖBIUS: Elbette.

EİNSTEİN: Başka türlü yapamazdım.

MÖBIUS: Elbette yapamazdınız.

EİNSTEİN: Benim üzerime aldığım ödev de tehlikeliydi. Bu, benim gizli teşkilatımın da en gizli işiydi. Oturalım mı?

NEWTON: Oturalım. (Newton masanın soluna, Einstein sağına oturur.)

MÖBIUS: Bana öyle geliyor ki Eisler, siz de beni zorla –

EİNSTEİN: Amma yaptınız Möbius.

MÖBIUS: Siz de beni memleketinizi ziyarete zorlayacaktınız.

EİNSTEİN: Doğrusu siz bizim için de bütün fizikçilerin en büyüğüydünüz. – fakat şu bizim akşam yemeği-ni artık pek merak ediyorum. Tastamam cellat yemeği gibi bir şey. (Tabağına çorba koyar)

NEWTON: Hala iştahınız yok mu Möbius.

MÖBIUS: Var, var. Birden bire açıldı şimdi; siz her şeyi ortaya döktükten sonra. (Masaya ikisinin arasına oturur. O da tabağına çorba koyar.)

NEWTON: Burgunder şarabı ister misiniz, Möbius?

MÖBIUS: Koyun. (Newton şarap koyar.)

NEWTON: Ben Cordon Bleu ile başlıyorum.

MÖBIUS: Nasıl isterseniz.

NEWTON: Afiyet olsun.

MÖBIUS: Afiyet olsun. (Yemek yerler. Sağdan üç erkek hasta bakıcı girer. Baş erkek hastabakıcının elinde bir not defteri vardır.)

BAŞ ERKEK HASTA BAKICI: Hasta Beutler!

NEWTON: Burada!

BAŞ ERKEK HASTA BAKICI: Hasta Ernesti!

MÖBIUS: Burada!

BAŞ ERKEK HASTA BAKICI: Baş erkek hasta bakıcı Sievers, erkek hasta bakıcı Murillo, erkek hasta bakıcı Mc Arthur. (Not defterini yine yerine koyar.) Resmi makamların tavsiyesi üzerine bazı güvenlik tedbirleri alınacak. Murillo, demir parmaklığı indir. (Murillo penceredeki demir parmaklığı indirir. Oda birden bire hapishaneye döner.) Mc Arthur, kilitle. (Mc Arthur parmaklığı kilitler) bayların gece için başka istedikleri var mı? Siz bir şey ister misiniz Beutler?

NEWTON: Hayır.

BAŞ ERKEK HASTA BAKICI: Siz bay Ernesti?

EİNSTEİN: Hayır.

BAŞ ERKEK HASTA BAKICI: Siz bay Möbius?

MÖBIUS: Hayır.

BAŞ ERKEK HASTA BAKICI: Saygılarımızı sunarız baylar, iyi geceler. (Üç erkek hastabakıcı çıkarlar. Sessizlik.)

EİNSTEİN: Hayvanoğlu hayvanlar.

NEWTON: Parkta pusuya yatmış bunlar gibi daha başka çam yarmaları da var. Ne zamandan beri penceremden görüyorum onları. (Einstein ayağa kalkar, demir parmaklığı muayene ederler.)

EİNSTEİN: Çok sağlam, değişik bir kilidi var. (Newton kendi oda kapısına gider, açar, içeri bakar.)

NEWTON: benim penceremin önünde de birdenbire bir demir parmaklık peyda olmuş. Sanki cinler periler getirmiş. (Arka taraftaki öbür iki kapıyı da açıp bakar.) Eisler'inkinde de, Möbius'unkinde de var. (Sağdaki kapıya gider.) Kilitlemişler. (O da, Einstein da yine otururlar.)

EİNSTEİN : Hapsedildik.

NEWTON: Elbette edilecektik. Hemşirelerin başına getirdiklerimizden sonra.

EİNSTEİN: Şimdi artık, ancak birlik olursak bu tımarhaneden çıkmanın yolunu bulabiliriz.

MÖBIUS: Ben katiyen kaçmak istemem.

EİNSTEİN: Möbius-

MÖBIUS: Kaçmak için hiçbir neden göremiyorum. Ben kaderimden memnunum. (Susarlar.)

NEWTON: Ben değilim. Ortada oldukça kesin bir durum var. Öyle bulmuyor musunuz? Şahsi duygularınıza saygı duyarım ama siz bir dahisiniz, ve böyle biri olarak da herkesin malı sayılırsınız. Siz fiziğin yepyeni alanlarına girdiniz, ama bilim size kiralanmış değil. Sizin ödeviniz, kapıları sizin gibi dahi olmayan bizlere de açmaktır. Benimle gelin. Bir yıl sonra da bir frak içine sokarız sizi, sonra da Stokholm'e taşırız. Orada Nobel armağanı alırsınız.

MÖBIUS: Gizli teşkilatınız hiç bencil değil.

NEWTON: Kabul ediyorum Möbius, onu bu işe götüren şey, sizin yer çekimi problemini çözmüş olduğunuz düşüncesi.

MÖBIUS : Çözdüm. (sessizlik)

EİNSTEİN : Bunu böyle rahat rahat söyleyebiliyorsunuz ha!

MÖBIUS: Başka nasıl söyleyebilirdim?

EİNSTEİN: Benim gizli teşkilatım şuna inanıyor ki siz bütün elemanter kısımcıklar için de bir teori-

MÖBIUS: Gizli teşkilatınızı memnun edeyim : 'tek alan' teorisi bulunmuştur. (Newton pe. etesiyle alnındaki terleri siler.)

NEWTON: Evren Formülü!

EİNSTEİN: Gülünç. Fizikte bir adım ilerlemek için orda, kocaman devlet laboratuvarlarında dolgun maaşlı yığınla fizikçi yıllardır kafa patlatıyor, br sonuca varamıyorlar da siz burada şu tımarhanenin içinde, şöyle laf arasında masaya oturup bu problemleri çözüveriyorsunuz. (O da peçeteyle alnındaki terleri siler.)

NEWTON: 'Bütün varılabilecek buluşlar sistemi' de mi Möbius?

MÖBIUS: **Onu** da ama bunu merak ettiğim için kurdum. Teorik çalışmalarına pratik bir giriş, bir özet olarak yaptım. Masum rolü mü oynayacağım? Düşündüklerimizin elbet sonuçları da olacak. Alan teorimle çekim öğretimin etkilerinin ne olacağını incelemek ödevimdi. Sonuç tüyler ürperticiydi: Yepyeni ve akla hayale sığmaz enerjiler serbest oluyordu. Araştırmalarım insanların eline geçseydi hertürlü hayal gücünü aşan teknik imkanlara yol açacaktı.

EİNSTEİN: Ama bunun önüne nasıl olsa geçilemeyecektir.

NEWTON: Mesele kimin daha önce elde edeceği meselesidir.

MÖBIUS: (gülür) Siz bu mutluluğu tabi kendi gizli teşkilatınız ve onun arkasındaki genel kurmayınız için diliyorsunuz değil mi Kilton?

NEWTON: Neden dilemeyeyim bütün çağların en büyük fizikçisini fizikçiler topluluğuna geri götürebilmek uğruna her genelkurmayı kutsal sayarım. Mesele sadece bilimimizin bağımsızlığıdır, başka hiç bir şey değil. Bu bağımsızlığı sağlayanın, kim olursa olsun hiç önemi yok. Ben, beni rahat bıraksın, her sistemde çalışırım. Biliyorum, bu günkü günde fizikçilerin sorumluluğundan söz ediliyor. Birden bire dört bir yanımızı korku bürüdü ve ahlaklı oluverdik. Saçma. Biz sadece öncüler, yol açanlarız, bunun dışında hiçbir şey değiliz. İnsanlık bizim kendisi için açtığımız yoldan gitmesini becerebilecek mi, o kendi bileceği bir şey, bizim işimiz değil.

EİNSTEİN: Kabul. Biz öncüleriz. Yaptığımız iş öncülerin, yol açıcıların yaptığı iş. Ben de böyle düşünüyorum. Ama yine de sorumluluğu bir kenara itemeyiz. Biz insanlığın eline muazzam kudret araçları teslim ediyoruz. Bu bize bazı şartlar ileri sürmek hakkını verir. Fizikçi olduğumuz için aynı zamanda kudrete dayanan politikacılar da olmalıyız. Bilimimizi kimin yararına kullanacağımıza karar vermeliyiz. Ben kararımı verdim. Oysa siz acınacak bir estetsiniz Kilton. Madem sizin için önemi olan sadece bilimin bağımsızlığıdır öyleyse neden bize gelmiyorsunuz. Çoktan beri biz de artık fizikçilere vasilik edemiyoruz, bizim de sonuçlara ihtiyacımız var. Bizim politik sistemimiz de bilim avucundan beslenmek zorunda.

NEWTON: Sizin de bizim de politik sistemlerimiz, Eisler, şimdi her şeyden önce Möbius'un elinden beslenmek zorunda.

EİNSTEİN : Tam tersine, o bize boyun eğecek. Nede olsa biz onu kapana kısırmış durumdayız.

NEWTON: Öyle mi? Asıl biz ikimiz birbirimizi kapana kısırmışız. Sizin de benimde gizli teşkilatlarımız maalesef aynı düşünceye vardılar. Aynı şeyi düşünüyorlar. Birbirimize numara yapmayalım da, bu yüzden içine düştüğümüz çaresiz durum üzerinde durup düşünelim. Möbius sizinle gelmek isterse ben bir şey yapamam, çünkü böyle bir şeyi siz önlersiniz ama eğer Möbius benden yana olmak isterse o vakit de siz hiçbir şey yapamazsınız. Burada seçme hakkı onun, bizim değil.

EİNSTEİN : Lüververleri getirelim öyleyse.

NEWTON : Döğüşelim.

EİNSTEİN: Durumun kanlı bir sonuca varmasından çok üzgünüm ama ateş etmek zorundayız. Hem birbirimize hem nöbetçilere; çaresiz kalırsak Möbius'a da tabi.

Kendi belki dünyanın en önemli adamıdır ama maniskrileri kendinden daha önemlidir.

MÖBIUS: Maniskruleri mi? Ben onları yaktım.

EİNSTEİN: Yaktınız mı?

MÖBIUS: Biraz önce, polisler daha dönmeden. İçim rahat olsun diye.

EİNSTEİN: (ümitsiz bir kahkaha atar) Yakmış!

NEWTON: (hiddetle bağırır) On beş yıllık bir çalışmayı ha!

EİNSTEİN: Deli olmak işten bile değil.

NEWTON: Resmi olarak zaten öyleyiz.

EİNSTEİN: Artık size tamamıyla teslim olduk Möbius.

NEWTON: Bunun için bir hasta bakıcıyı boğdum ve Almanca öğrendim.

EİNSTEİN: Bana da keman öğrettiler. Zerrece müzik kabiliyeti olmayan bir insan için nasıl bir işkencedir bir bilseniz.

MÖBIUS: Yemeğimizi bitirelim mi?

NEWTON: Hiç iştahım kalmadı.

EİNSTEİN: Yazık oldu Cordon Bleu'ye.

MÖBIUS: Biz üç fizikçiyiz vereceğimiz karar fizikçiler arasında verilecek bir karar olacaktır. Atacağımız adım bilimsel olmalıdır. Kararlarımızı tahminlere göre değil mantıki sonuçlara göre vermeliyiz. Akla en uygun olan neyse onu bulmaya çalışmalıyız. Durumun hiçbir düşünme yanlışına tahammülü yok. Çünkü yanlış bir düşünme felakete götürür. Çıkış noktası apaçık ortada bizim üçümüzün de varmak istediğimiz amaç bir, yalnız taktikler değişik. Amaç fiziğin ilerlemesi; siz onun bağımsızlığını korumak istiyorsunuz Kilton, ve sorumluluk denen şeyi kabul etmiyorsunuz buna karşılık siz Eisler, fiziğe belli bir ülkenin kuvvet politikasının sorumluluğu adına bir ödev yüklüyorsunuz. Acaba işin aslı nedir? İşte ben bunu öğrenip kararımı ondan sonra vermek istiyorum.

NEWTON: En ünlü fizikçilerden bir kaçı sizi bekliyor. Alacağınız para ve oturacağınız ev ideal gerçi çevre kötü ama klima tesisleri mükemmel.

MÖBIUS: Bu fizikçiler serbest mi?

NEWTON: Sevgili Möbius, bu fizikçiler memleket savunmasında son derece önemli bilimsel problemleri çözmeye hazır olduklarını söylüyorlar, onun için siz de kabul edersiniz ki-

MÖBIUS: Yani serbest değiller. Joseph Eisler, siz kuvvet politikası güdüyorsunuz, ama bunun için kuvvet lazım. Siz de var mı bu?

EİNSTEİN: Beni yanlış anlamayın Möbius. Benim kuvvet politikam bir partinin yararına kendi kuvvetimden vazgeçişim demektir.

MÖBİUS: Partiyi kendi sorumluluk anlayışınıza göre yönetebiliyor musunuz, yoksa parti tarafından yönetilmek tehlikesi karşısında mısınız?

EİNSTEİN: Möbius, gülünç doğrusu bu sorduğun. Ben elbette partinin sadece benim öğütlerime uyacağını ummak isterim, fazlasını değil. Umut olmadan da hiçbir politik tutum olamaz.

MÖBİUS: Hiç olmazsa sizin fizikçileriniz serbest mi?

EİNSTEİN: Onlar da memleket savunması için-

MÖBİUS: Şaşılacak şey. Her biri başka bir teoriyi övüyor, ama bana sundukları gerçek ikisinde de bir, ikisinde de şu: bir hapisane işte bunun için tımarhanede kalmayı daha uygun buluyorum. Burada hiç olmazsa emniyeteyim, politikacıların beni kullanması tehlikesi yok.

EİNSTEİN: Tabii bazı rizikolar göze alınacak.

MÖBİUS: Asla göze alınmaması gereken rizikolar vardır. İnsanlığın yok olması bunlardan biri. Dünyanın, geldiğini, neler yaptığını biliyoruz. Benim sağlayacağım imkânlarla daha neler yağılabilceğini kolayca düşünebiliriz. İşte ben davranışlarımı bu görüşe dayattım. Yoksul bir adamım ben. Karım, üç çocuğum vardı. Üniversitede ün, endüstride para yüzüme gülüyordu. Ama her iki yol da çok tehlikeliydi. Çalışmalarımı yayınlamak zorunda kalacaktım. Bunun sonucu bilimimizin alt üst olması ve iktisat sisteminin çökmesi olacaktı. Sorumluluk duygusu beni başka bir yola zorladı. Akademik kariyerimden vazgeçtim. Endüstriye yüz çevirdim. Ailemi de kendi kaderine bıraktım, kendime deli takkesini seçtim, bana Süleyman peygamber görünüyor dedim, onlar da hemen getirip beni buraya kapadılar.

NEWTON: Ama bu bir çözüm yolu değil ki!

MÖBİUS: Aklım bana bu yolu gösterdi. Bilim kolumuzda biz, “bilinebilen” in sınırlarına gelip dayandık. Birkaç tane tam kavranabilir kanun biliyoruz. Kavranamayan olaylar arasında da birkaç temel bağlantıdan haberimiz var o kadar. Geri kalan o muazzam kısım bir sır, zekâmıza kapalı. Biz yolumuzun sonuna vardık. Ama insanlık daha orada değil. Bizler kendimizi öne atıp savaştık fakat arkamızdan gelen yoktu. Boşluklara dayandık. Bilimimiz korkunç, araştırmalarımız tehlikeli, bilgimiz öldürücü oldu. Biz fizikçiler için kala kala bir, gerçeğin önünde teslim olmak kalıyor. Bu gerçek

bize ayak uyduramıyor, bilelim bunu; bizim yanımız sıra, bizim yüzümüzden yok olacak. Bizler bildiklerimizi geri çekmek zorundayız, ben kendiminkini geri çektim, başka çaresi yok bu işin. Sizin için de yer yok.

EİNSTEİN: Ne demek istiyorsunuz yani?

MÖBIUS: Sizde benimle birlikte tımarhanede kalmalsınız.

NEWTON: Biz de mi?

MÖBIUS: İkiniz de.

NEWTON: Möbius! Bizden herhalde ölünceye kadar burada-

MÖBIUS: Gizli verici aletleriniz var tabii!

EİNSTEİN: Ne olacak varsa?

MÖBIUS: Amirlerinize bildirin. Yanıldığınızı benim sahiden deli olduğumu söyleyin!

EİNSTEİN: O zaman ömrümüzün sonuna kadar burada kalırsız işte. İşini başaramamış casusların ardından kimse rahmet okumaz.

MÖBIUS: Benim tek şansım keşfedilmemektir. Biz ancak tımarhanede serbest olabiliriz, yalnız tımarhanede serbest düşünebiliriz. Buradan çıkar çıkmaz fikirlerimiz patlayıcı madde haline gelir.

NEWTON: Ama biz deli değiliz ki!

MÖBIUS: Deli değiliz ama katiliz. (şaşkın şaşkın onun yüzüne bakarlar)

NEWTON: Protesto ederim! Kabul etmem!

MÖBIUS: Adam öldüren katildir. Biz üçümüz de adam öldürdük. Her üçümüzü de bu müesseseye getiren ödevlerimiz vardı. Her üçümüz de belli bir amaç uğruna kendimize bakan hemşireleri öldürdük. Sizler gizli ödevlerinizi tehlikeye düşürmemek için, ben de Hemşire Monika bana inandığı için. O beni yanlış anlaşılma bir dahi sanıyordu. Bu gün bir dâhinin asıl ödevinin tanınmamak olduğunu anlayamazdı zavallı. Adam öldürmek korkunç bir şey. Ben daha korkunç bir cinayetin önüne geçmek için yapmıştım bunu. Şimdi de karşıma siz çıktınız. Sizleri ortadan kaldıramam ama belki inandırabilirim. Düşünün, işlediğiniz cinayetler boşuna mı gitsin, hiç anlamları kalmasın mı? Ya fedakarlık ettik, ya da cinayet işledik. Ya tımarhanede kalırsız, ya da dünya havaya uçar. Ya biz kendimizi insanların aklından tamamıyla silersiniz, ya da insanlık ortadan silinir. (sessizlik)

NEWTON: Mobius!

MÖBIUS: Ne var Kilton?

NEWTON: Şu sağlık yurdu denen yer, Şu korkunç bakıcılar. Şu kamburu çıkmış Fraulein Doktor!

MÖBIUS: Peki?

EINSTEIN: Bizi vahő hayvanlar gibi kapattılar.

MÖBIUS: Vahő hayvanlarız ya. İnsanlığın üstüne salıvermemeli bizi. (susarlar)

NEWTON: Sahiden hiç başka çıkar yol yok mu?

MÖBIUS: Hiçbir yol yok. (susarlar)

EINSTEIN: Johann Wilhelm Mobius, ben iyi bir adamım kalıyorum. (susarlar)

NEWTON: Ben de kalıyorum. Ölünceye kadar. (susarlar)

MÖBIUS: İkinize de teőekkür ederim. Şimdi artık dünyanın yine, başına kıyametin kopmaması için ufacık bir Őansı var demektir. (bardağını kaldırır) Ölen hemőirelerimiz Őerefine. (üçü de merasimle kalkarlar)

NEWTON: Ben Dorethea Moser için içiyorum.

EINSTEIN: Hemşire Dorethea Őerefine!

NEWTON: Dorethea! Sana kıydım, seni affettim. Aőkına karşılık olarak sana ölümü verdim. Artık sana layık olduğumu ispat etmek istiyorum.

EINSTEIN: Ben İrene Straub için içiyorum.

ÖBÜR İKİSİ: Hemşire İrene'nin Őerefine.

EINSTEIN: İrene! Seni feda ettim. Seni övmek fedakarlığının değerini yükseltmek için akıllıca davranacağım.

MÖBIUS: Ben de Monika Stettler için içiyorum.

ÖBÜR İKİSİ : Monika Stettler Őerefine!

MÖBIUS: Monika! Seni feda etmek zorunda kaldım. Aőkın biz Şu üç fizikçinin senin adına kurduğumuz dostluğu kutsal kılsın. Sen bize deli olarak kalmak ve bilimimizin sırlarını korumak gücünü ver. (içerler, sonra bardakları masanın üzerine koyarlar)

NEWTON: Hadi bakalım yine deli rolüne. Newton'un hayaleti olarak dolaőalım duralım.

EINSTEIN: Kreislerle Beethoven'i gıcırdataalım da gıcırdataalım.

MÖBIUS: Varsın haydi Süleyman Peygamber yine gözüksün.

NEWTON: Deliyiz ama bilgeyiz.

EINSTEIN: Mahpusuz ama serbestiz.

MÖBIUS: Fizikçiyiz ama suçsuzuz.

(üçü de başlarıyla birbirlerini selamlayıp odalarına giderler, sağdan Fraulein Doktor Mathilde Von Zahnd girer, daha sonra Sievers de gelir)

(2. PERDE SAYFA 59-76)

(Newton'la Einstein gelirler ve onların da yüzü memnundur)

NEWTON: Garip, esrarlı bir gece. Sonsuz uçsuz bucaksız. Pencereimin demir parmaklıkları arasından Jüpiterle Satürn pırıldıyor, evrenin kanunlarını, sırlarını söylüyorlar.

EİNSTEİN: Mutlu bir gece, avutucu, iyi. Bilmeceler susuyor, sorular dilsizleşiyor. Keman çalmak istiyorum. Durmadan, durmadan keman çalmak istiyorum.

FRAULAİN DOKTOR: Alec Jasper Kilton ve Joseph Eisler, sizlerle konuşacaklarım var! (ikisi de lüververlerini çıkarmak isterler, fakat Murillo ile Mc Arthur islahlarını ellerinden alırlar)

FRAULAİN DOKTOR: Konuşmalarınız dinlendi baylar. Ben zaten bundan çoktan şüphelenmişim. Mc Arthur, Murillo! Kilton'la Eisler'in gizli verici aletlerini getirin.

BAŞ ERKEK HASTA BAKICI: Üçünüz de çabuk, eller enseye!(Mobius Einstein ve Newton ellerini enselerine bağlarlar, Mc Arthur'la Murillo iki ve üç numaralı odalara giderler)

NEWTON: Tuhaf! (Güler. Yalnız onun gülüşü duyulur. Kendinde değil gibidir.

EİNSTEİN: Bilmiyorum

NEWTON: Komik! Gülünç!

(2. PERDE SAYFA 78–79)

(Sağ taraftan Baş Erkek Hasta Bakıcı ve Doktor çıkarlar, üç fizikçi yalnız kalırlar)

NEWTON: Her şey bitti. (kanepeye oturur)

EİNSTEİN: Dünya kaçık bir deli doktorunun eline düştü! (Newton'ın yanına oturur)

MÖBIUS: Bir kere düşünölmüş olan bir daha geri alınamaz. (Möbius kanepenin solundaki koltuğa oturur. Susarlar, önlerine bakarlar, sonra çok sakın, çok tabii bir şekilde kendilerini seyirciye takdim ederler)

NEWTON: Ben Newton'um. Sir İsaac Newton. 4 Ocak 1643'te Grantham yakınındaki Woolstrophe'da doğdum. Royal Society'nin başkanayım. Fakat bunun için kimse kızmazın. Ben tabiat bilimlerinin temellerini yazdım. Dedim ki: Hypotheses non fingo. – deneysel optikte, teorik mekanikte ortaya koydukalrım önemsiz değil, ama çekim kuvvetinin ne olduğu sorusunu açık bırakmak zorunda kaldım. Teoloji kitapları da yazdım. Daniyel Peygamber ve Johanna'nın vahyi üzerine de yazılarım var. Ben Newton'um. Sir İsaac Newton. Royal Society'nin başkanı! (ayağa kalkar ve odasına gider)

(2. PERDE Sayfa 83-34)

ÖZGEÇMİŞ

- Adı Soyadı** : Çağdaş Umut Tanyolu
Sürekli Adresi : İhlamurdere Caddesi Meddah İsmet Sokak
Kınay Apartmanı 19/6 Beşiktaş-İstanbul
Doğum Yeri ve Yılı : Ankara-1980
Yabancı Dili : İngilizce
İlk öğretim : Atakent İlk Öğretim Okulu-1991
Orta Öğretim : Bahçelievler Deneme Lisesi-1994
Lise : Bahçelievler Deneme Lisesi-1997
Lisans : Bilkent Üniversitesi-2007
Yüksek Lisans : Bahçeşehir Üniversitesi-
Enstitü Adı : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Program : İleri Oyunculuk
Çalışma Hayatı : Mavi Saçlar Pembe Gözler (terzi) İstanbul Devlet Tiyatrosu-
Mezun Sanatçı-2008